

Overweging Epifanie - 4 januari 2015 - Dominicuskerk Utrecht

Wie waren dat nu eigenlijk, die magiërs, die wijzen, waar Matteüs over schrijft? En waarom vertelt hij aan het begin van zijn evangelie uitgerekend dit verhaal?

In de Middeleeuwen hebben vele legendes van deze magiërs sterrenkundigen gemaakt en zelfs koningen, drie in getal met de namen Casper, Melchior en Balthasar. In andere legendes werden ze weer zwart, geel en wit, als vertegenwoordigers van mensen van alle rassen op aarde. Het zijn verhalen geworden, die iets vertellen over de wijze, waarop mensen de betekenis van de zojuist gehoorde lezing van Matteüs wilden duiden en dichter bij eigen ervaringen wilden brengen. Op zich heel interessant om meer over te lezen. Maar misschien is het nog veel belangrijker ons af te vragen, wat Matteüs bedoeld zou hebben met dit verhaal aan het begin van zijn evangelie.

Het gaat bij deze magiërs, zo mogen we aannemen, zeker niet om historische personages. Zij laten iets zien, dat betekenis moet hebben voor ieder, die het evangelie van Matteüs leest, ook voor ons dus.

Wat opvalt is, dat die magiërs kennelijk een groot Licht als teken van een bijzondere gebeurtenis al verwachtten. Het was al eeuwen lang aangekondigd en opgeschreven door profeten, zoals we vandaag ook hoorden uit de profeet Jesaja:

*'Sta op en schitter, want uw licht is gekomen, ...
over u gaat de Heer lichtend op, zijn heerlijkheid verschijnt over u.
En volken komen naar uw licht, koningen naar de glans van uw dageraad.'*

Aannemelijk is, dat Matteüs werd geïnspireerd door deze profetentekst of er op zijn minst naar verwijst. De Kerk heeft ze in het leesrooster van vandaag niet voor niets bij elkaar gezet. Dat grote licht wordt bij Matteüs een ster, die de wijzen vervult met zo'n grote vreugde, dat ze op weg gaan om de lang verwachte heerlijkheid van God te vinden.

Wonderlijk, als je zo'n verhaal nader bekijkt, ontdek je allerlei lagen en vingerwijzingen, die we in overdrachtelijke zin eigenlijk heel goed kunnen begrijpen en zo ook betekenis kunnen hebben voor ons hier en nu.

En ik denk, dat dit ook de bedoeling is van Matteüs.

De magiërs zagen verwachtingsvol uit naar een groot, betekenisvol licht. Kunnen wij daarin met ze meegaan? Uitzien naar Gods heerlijkheid midden in onze wereld, waarin geweld, onrecht en lijden zo vreselijk vaak de boventoon voeren? Is het niet verschrikkelijk naïef nog te verwachten, dat dit grote licht nog gezien kan worden, laat staan verwachtingsvol op weg te gaan als het door alles heen van tijd tot tijd toch lijkt op te lichten? Op onze beste momenten vermoeden en geloven we, dat Gods heil en redding over ons zal komen. We vierden het met kerstmis in de geboorte van dat kleine kwetsbare kind. Maar zeker weten is er niet bij. Durven we ons dan wel daarop te oriënteren? Durven we onze diepste intuïtie volgen en op weg gaan met dat licht, zonder te weten waar we uitkomen met alle risico's van dien? De magiërs uit vreemde landen deden dat wel. Wij echter blijven ons het liefst vastklampen aan wat we kennen, we willen de controle houden, willen weten waar we naartoe gaan en de route bij voorbaat uitstippelen en vastleggen. Maar Gods licht blijkt altijd weer anders dan wat we zouden verwachten. Gods licht is zo veel groter en alles

omvattender dan wij kleine mensen kunnen bevatten. En tegelijk is het heel nabij in het leven van alledag. Niet bij heersers en koningen. De magiërs verwachtten kennelijk dat ze het daar zouden vinden. Maar zelfs degenen, die weet hebben van de profetenvisionen, willen het niet zien en begrijpen, voelen zich alleen maar bedreigd en bang hun macht te verliezen als inderdaad de Messias, die ook Koning van de Joden wordt genoemd, zou zijn geboren.

Het zijn vreemdelingen, die de tekenen volgen, ook al begrijpen zij ze nog niet. En als de ster ze in tweede instantie dan leidt naar dat armzalige huisje, waar ze het kind Jezus vinden, dan knielen ze er voor en bieden het geschenken aan. Hier geen grote paleizen, geen machtigen der aarde, maar de eenvoud van een kind. Uitgerekend zij herkennen in dat kwetsbare kind Gods Licht en redding. Zij zijn meer ontvankelijk voor Gods plannen dan de vertegenwoordigers van het joodse volk, de koningen, priesters en wetgeleerden, die denken de waarheid in pacht te hebben. Kerk en samenleving hebben vreemdelingen nodig om door hun ogen opnieuw te gaan zien.

Ook hier klinkt een confronterende boodschap, die voor ons in onze tijd evenzeer geldt als toen. Houden ook wij niet vaak onbuigzaam vast aan tradities die slechts door weinig mensen worden begrepen en gewoon niet meer zinvol zijn? Ook wij hebben in onze Kerk ambtsdragers, die menen de waarheid in pacht te hebben. Een Belgische broeder dominicaan noemde dit geestelijke onbeweeglijkheid tegenover de vele problemen van onze tijd, ambtenarenmentaliteit die de nood van de mensen niet ziet of waardoor mensen zelfs gewoon worden gebruskeerd. Alles wordt op zeker gespeeld, risico's worden niet meer genomen. Helaas moeten wij dat ook ervaren in ons parochiële leven. Er wordt meer gekeken naar cijfers, aantallen, succes naar menselijke maatstaf, dan naar wat klein en onaanzienlijk is, zonder grote stem of macht. Juist daar, zo mogen we verstaan uit dit verhaal, kan Gods glorie oplichten, juist daar kan iets nieuws beginnen voor wie het wil en kan zien. We mogen ons gesteund weten in deze gedachten door onze paus Franciscus, die geen blad voor de mond neemt om ambtsdragers aan te manen zich los te maken van hypocrisie en macht, maar te knielen voor Gods heil in wat kwetsbaar en onaanzienlijk is. Dat geldt net zo goed voor ons allemaal.

Hiernaast staat een raamwerk, met vensters, die we elke zondag van de advent en de kersttijd hebben geopend. De betekenis van wat wordt verbeeld in die vensters kan alleen worden gezien, als er licht doorheen schijnt. Het licht schijnt door donkere wolken heen, laat ons zien, dat ook wijzelf aan de slag moeten om zichtbaar te worden, licht, dat laat zien dat ook in de woestijn bloemen gaan bloeien, dat door open vensters Gods heil binnen kan komen, heil dat zich manifesteert in een kind van vlees en bloed met stralende, lichtende ogen, dat door ons gevonden wil worden.

Dat het zo mag zijn, dat bid en wens ik voor ons allen, hier in deze kerk, in onze wijk, onze stad en in heel de wereld. Dat het zo mag worden een Zalig Nieuwjaar.

Leny Beemer